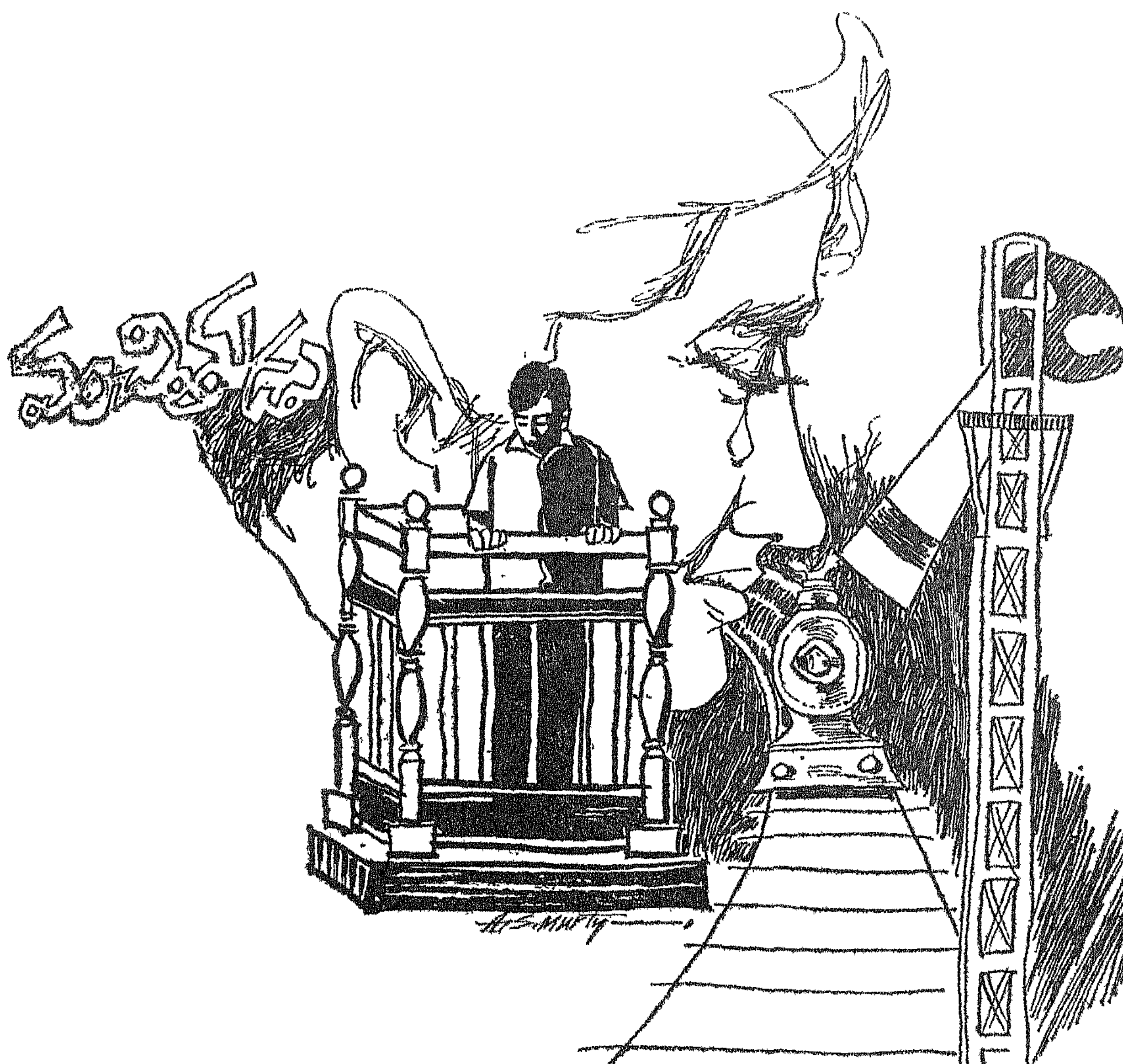

— యస్వీరావ్

నిండు కోర్టులో నిలుచున్న రాజా రావుకి అంతా అయోమయంగా ఉంది. తల దిమ్ముగా ఉంది. కళ్ళు బరువుగా ఉన్నాయి. చుట్టూ ఉన్న జనమంతా అతణ్ణి గుచ్చి గుచ్చి చూస్తున్నారు. చంద్రమండలం మీద అడుగు పెట్టిన ఆర్మ్‌స్ట్రాంగ్‌ని కూడా అంత వింతగా చూడరేమో! బోనులో నిలుచున్న రాజారావుకి ఆ పరిస్థితి నిజమైనా కాక్ష్ట కట్టుగా ఉంది.

అతని కళ్ళ ముందు జరిగినదంతా ఒకసారి రీలుగా మెదిలింది.

తను డ్యూటీలో అడుగుపెట్టి అప్పటికి గంట కూడా కాలేదు. వెళ్ళినది మొదలు ఒకటే ఆలోచన! వచ్చే పోయే రైలుబళ్ళకు యాంత్రికంగా సైను ఇస్తున్నాడు. నాలుగేళ్ళుగా రైల్వేలో తను చేస్తున్న ఉద్యోగం అది. తనను ఎప్పుడూ ఏదో ఒక ఆలోచన పీడిస్తూనే ఉంటుంది. వాటికి వేళా పాళా అనేది ఉండదు. ఆ ఆలోచనలనేవి తరంగాల మాదిరి ఒకదాని వెంట ఒకటి లేచి పడుతూనే ఉంటాయి. తను డ్యూటీలో ఉన్నా తన ఆలోచనలు మాత్రం తనను వెన్నంటుతూనే ఉంటాయి. వాటికి శాశ్వతంగా ఒక ఆనకట్ట వేయాలని ఎంత ప్రయత్నించినా తనకు సాధ్యపడలేదు.

ఎప్పటిలాగే ఆ రోజు కూడా తను మామూలుగానే ఆలోచించాడు. కాని, ఎప్పుడూ లేనిది ఆ రోజున తన ఆలోచనలు విపరీతమైన దారులు వెదికాయి. 'తనలాంటి అసమర్థులు ఈ లోకంలో బ్రతకడం వ్యర్థం!'... ఆ రోజున తన ఆలోచనలు ఆ నిర్ణయానికి తీసుకొచ్చి, అక్కడితో ఆగిపోయాయి. తనలో చీకటి లాంటి తెగువ అమాంతం చోటు చేసుకొంది. చీకటి అలుముకున్న ఆ రాత్రి తన నిర్ణయాన్ని బలపరిచింది. దూరాన పొగలు కక్కుతూ మృత్యుదేవతలా అప్పుడే ఏదో రైలు ముందుకు దూసుకు వస్తూంది. తన చూపులు నలు వైపులా ఆత్రతగా కదిలాయి. ఎవరి పనుల్లో వారు మునిగి ఉన్నారు. దగ్గరలో తనను ఎవరూ గమనించడం లేదు అనే నమ్మకంతో రెండు కళ్ళు మూసుకుని రైలు పట్టాల మీద బోర్లా పడుకున్నాడు— జీవితంలోని ఆఖరి ఘడియలను లెక్క పెట్టుకుంటూ!

కాని, మృత్యువు కూడా తనను కనికర

ధించ లేదు. ఊహా కందని ఏ లోకంలోనో ఉండవలసిన తన ప్రాణాన్ని ఈ కోర్టు వరకు తీసుకొచ్చిన మహానుభావుడు ఎవరో అతనికి అర్థం కాలేదు.

ఆలోచన నుండి తేరుకుని నిశ్శబ్దంగా నిట్టూర్చాడు రాజారావు.

ఇంతలో — ఎదురుగా ఉన్న బోనులో ఒక కానిస్టేబుల్ని హాజరు పెట్టారు. రాజారావు చూపులు అతని వైపు వెళ్ళాయి. మనిషి నల్లగా, కాస్త లావుగా ఉన్నాడు. బిగువుగా ఉన్న ఖాకీ దుస్తుల్లో అతను మరింత లావుగా కనిపించాడు.

అతనికి సమీపంలో నల్లగౌను ధరించిన పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ నిలుచుని ఉన్నాడు. కళ్ళు కొంచెం లోతుగా ఉన్నా మెరుపు తీగల్లా ఉన్నాయి. నుదుట ఉన్న ముడతలు అతడు జీవితాన్ని చాలా వడ బోశాడు అనేందుకు నిదర్శనాలుగా ఉన్నాయి.

కళ్ళజోడు ఒకసారి సరిచేసుకుని ఎదురుగా ఉన్న కానిస్టేబుల్ని ఉద్దేశిస్తూ ఏదో అడిగాడు. పరధ్యానంగా ఉన్న రాజారావుకి ఆ ప్రశ్న సరిగ్గా వినిపించలేదు. కాని, అడిగింది తనను గురించే అని మాత్రం తెలుసుకోగలిగాడు.

ప్రాసిక్యూటర్ అడిగిన దానికి కానిస్టేబుల్ వినయంగా సమాధాన మిచ్చాడు.

"ఈమధ్య రైలు స్టేషన్ దగ్గర చాలా దొంగతనాలు జరుగుతున్నాయండి! గూడ్సు బళ్ళ నుండి కొంతమంది దొంగ తనంగా సామాను దించేసి మాయం చేస్తున్నారని మాకు రిపోర్టు అందింది. అందువేత మొన్న రాత్రి నన్ను, మా ఇన్స్పెక్టర్ని అక్కడ డ్యూటీ వేశారు. మేమిద్దరం చెరో ప్రక్కా గస్తీ తిరుగు తున్నాము. అల్లంత దూరంలో రైలు పాయింటు దగ్గర నిలబడి ఈ బాబు రైలుబళ్ళకి దారి చూపిస్తున్నాడు. అలాంటి సమయంలో మరేం బుద్ధి పుట్టిందో కానండి, నేను చూస్తూండ గానే రైలు పట్టాల మీద బోర్లా పడి పోయాడు. ఆ వేపు నుండి రైలు దగ్గరకి వచ్చేస్తూంది. నిలుచున్న చోటుగా పరు గెత్తి వెళ్ళి ఈ బాబుని చెయ్యి పట్టుకుని ఇవతలకు లాగేశానండి! లేకుంటే క్షణంలో ప్రాణం హరీమని పోవాల్సింది. ఇవతలకు లాగేశాక, 'నన్ను చచ్చిపోనివ్వండి ... చచ్చిపోనివ్వండి!' అని కాసేపు గింజు కుని తెలివి తప్పిపోయాడండి! ఇన్స్పెక్టర్ నేను సాయం పట్టి స్టేషన్కి అప్ప జెప్పాము."

రాజారావుకి ఇప్పుడు అంతా అర్థ మయింది. తనను రక్షించిన కానిస్టే బుల్ ఆ క్షణాన మహానుభావుడిలా కాకుండా మహా పాపం చేసిన వాడిలా కనిపించాడు.

మరి కాసేపటికి కానిస్టేబుల్ ఇన్స్పెక్టర్ని కూడా బోనులో నిల బెట్టాడు. అంతకుముందు కానిస్టేబుల్ చెప్పిన విషయాలే ఇన్స్పెక్టర్ తనకు తెలిసిన భాషలో చెప్పాడు.

కోర్టులోని నిశ్శబ్దం ఏలుతూండా అస్సంత నిశ్శబ్దంగా ఉంది.

ప్రాసిక్యూటర్ అడుగులు రాజారావు వైపు కదిలాయి. ప్రమాణ స్వీకారాలు యథావిధిగా జరిగాయి.

"నీ పేరు?"

"రాజారావు!"

వయసు వచ్చేరా అడిగాడు — ప్రాసి క్యూటర్.

అన్నిటికి తల దించుకునే జవాబు లిచ్చాడు రాజారావు.

"నువ్వు ఆత్మహత్య చేసుకోవాలను కున్నావు. అవునా?"

"......"

"అడిగినదానికి సమాధానం చెప్పు!" ఖంగుమంది ప్రాసిక్యూటర్ గొంతు.

లోతులు

మనిషి తన ఆత్మ లోతు లకు వెళ్ళినకొలదీ, భగవం తుని స్థాయికి ఎదుగుతూ ఉంటాడు.

— జి. బి. షీవర్

"అవును."

"అందుకు కారణం?"

"జీవితం మీద ఆశ లేక!"

"ఎందుకు లేదు?"

"బ్రతికేందుకు దారి లేక!"

"ఇప్పుడు వేదాంతం మాట్లాడి లాభం లేదు. అడిగిన దానికి సూటిగా సమాధానం చెప్పు. నీవు ఆత్మహత్య చేసుకోవాలనే నిర్ణయానికి ఎందుకు వచ్చావు?"

"బ్రతికినన్నాళ్ళూ నే నేదీ సాధించ లేకపోయాను. అందుకే ఆత్మహత్యకు పూనుకున్నాను. నా ప్రాణాన్ని నేనే తీసి వెయ్యాలనుకున్నాను. ప్రాణం నాది అయినప్పుడు తీసుకునే అధికారం మాత్రం నాకు లేదా?"

ప్రాసిక్యూటర్కి అతని చేత నిజం ఎలా చెప్పించాలో అర్థం కాలేదు. నుదుట పట్టిన చెమటని అలవాటు ప్రకారం జేబురుమాలుతో తుడుచు కున్నాడు.

"చూడు, బాబూ! ప్రాణ మనేది దేవుడు మనకు ప్రసాదించే వరం. దానిని మనంతట మనమే జేబులా జారవిడుచుకోవటం మహా పాపం! నీకు ఏదైనా అన్యాయం జరిగి ఉంటే చెప్పు. ఆ దారి నుండి రక్షించేందుకు చట్టం ఉంది. కాని, పిరికి వాడిలా చనిపోయి నువ్వు సాధించేది ఏమీ ఉండదు." అభయ మిస్తున్న వాడిలా అడిగాడు ప్రాసిక్యూటర్.

దించిన తల మెల్లగా పైకెత్తాడు రాజారావు. అతని పెదాలు కదిలాయి.

"నా ఆత్మ హత్యకు కారణం తెలుసు కుని మీ రేం చేస్తారు? విని జాలి పడ తారు... కనికరిస్తారు. ఇంకా ఉదార స్వభావు లుంటే, 'అయ్యో, పాపం!' అని నక్కు వారితో అంటారు. నా కథ విన్నాక అలాంటి సానుభూతి వాక్యాలు తప్ప ఇంకేమీ ఇవ్వలేరు. ఆత్మహత్యకు పూను కున్నందుకు చట్ట ప్రకారం నాకు శిక్ష విధిస్తారు. కాని, నన్ను అన్యాయం చేసిన ఏ ఒక్కరికీ ఎలాంటి శిక్షా విధించలేరు. నాకు తెలుసు — చట్టానికి చెవులే గాని కళ్ళు ఉండవని! మధ్య మధ్య మీ ప్రశ్న లతో అడ్డురాకుంటే జరిగింది అంతా జరిగినట్టుగానే చెబుతాను. నా కేదో న్యాయం చేకూరుతుందనే ఆశతో మాత్రం చెప్పడం లేదు. అవినీతి, అన్యాయం అనేవి ఈ లోకంలో ఎన్నెన్ని రూపాల్లో ఉన్నాయో మీకు తెలియ జెయ్యాలనే నా ప్రయత్నం!

"నేను ఇంటర్ చదువుతుండగా మా నాన్నగారు పోయారు. ఆయన మరణం మా కుటుంబానికి పిడుగుపాటే అయింది. అప్పటికి నాకు పద్దెనిమిది ఏళ్ళు. మాది మధ్య తరగతి కుటుంబం. అంటే, వచ్చే దాని మీద ఆశలు పెట్టుకుంటూ బ్రతికే జీవితాలు మావి. ఉన్నది అను కునేందుకు వెనక ఏదీ లేదు.

"ప్రపంచమంటే ఏమిటో సరిగ్గా తెలియని వయసు నాది. న్యాయం, అన్యాయం అనేవి రెండు ఉంటా యని, ఉన్నవాళ్ళకు, లేనివాళ్ళకు ఆకాశానికి, భూమికి ఉన్నంత తేడా ఉంటుందని, డబ్బుకోసం మనిషి అభిమానాన్ని అయినా అమ్ముకుంటాడని, తెలివితోబాటు డబ్బు ఉంటేనే మనిషి రాణించగలడని ... ఇలాంటివన్నీ నాకు తెలీదు.

"నాన్న లేని లోటు అయితే తెలిసింది తప్ప, ఆయన లేకపోవడం వల్ల ఇంట్లో చాలా లోటుపాట్లు ఉంటాయని తెలు సుకో లేకపోయాము. నాన్న పోయాక ఆయన స్థానం కూడా అమ్మే తీసుకుంది. మా ఇంటి దగ్గర ఉన్న మిల్లులో అమ్మ పనికి కుదిరింది. ఆ ఏడు నేను ఇంటర్ ఎలాగో పూర్తి చేశాను. ఫస్టుక్లాసులో పాసు కాగలిగాను. అమ్మ ఆనందిం చింది. నాన్న బ్రతికి ఉంటే ఎంతగానో సంతోషించేవారని కన్నీళ్ళు పెట్టు కుంది.

"ఆ తరవాత పైకి చదవమని అమ్మ చెప్పలేదు. కాని, నేను చదువుతా నని సరికి అమ్మ కాదనలేక పోయింది. డిగ్రీ క్లాసుకి సునాయాసంగానే సీటు వచ్చింది. రాత్రి, పగలు కష్టపడి చదవసాగాను. మొదటి ఏడు ఎంతో భారంగా గడిచి పోయింది. సెకండ్ ఇయర్ ప్రారం భంలో సమయానికి ఫీజు కట్టలేక పోయాను. ఇచ్చిన గడువు కూడా పూర్తి అయింది. ఆ పది రోజులు అమ్మ మంచం పట్టింది. నన్ను చూసి కన్నీరు కార్చడం తప్ప, ఆమె చెయ్యగలిగింది ఏమీ లేక పోయింది.

"క్లాసులో ఉండగా ఒక రోజు ప్రిన్సిపల్ దగ్గర నుండి పిలుపు వచ్చింది. వెళ్ళి ఆయన ముందు వినయంగా నిలు చున్నాను.

'నువ్వేనా రాజారావు అంటే! నీ గురించి మీ క్లాసు లెక్చరర్లు నాతో చెప్పారు. నీ లాంటి విద్యార్థులుండటం ఈ కాలేజీకి నిజంగా గర్వకారణం—ఇంత వరకు నీవు కాలేజీ ఫీజు కట్టలేదు. ఇచ్చిన గడువు కూడా పూర్తి అయింది. కాలేజీ నుండి నిన్ను తీసివేస్తున్నామని చెప్పడానికి ఎంతో విచారిస్తున్నాను. ఈ కాలేజీ నిబంధనలు అలాంటివి. అయామ్ సో సారీ!' సానుభూతి ప్రకటించాడు.

"నేను అమాంతం తెల్లబోయాను. ఏం మాట్లాడాలో నాకు వెంటనే తట్ట లేదు. నాకు తెలిసిన రీతిని ఆయనను కాళ్ళా వ్రేళ్ళా బతిమాలాను. మరో రెండు రోజులు గడువిస్తే, ఎలాగైనా కట్టేస్తానని ప్రార్థించాను. నా కన్నీళ్ళు ఆయన మనసుని కరిగించలేకపోయాయి.

"సరిగ్గా అదే సమయానికి దాదాపు ప్రిన్సిపల్ గారి వయసులో ఉన్న ఒకా యన, ఇంచుమించు నా వయసులో ఉన్న ఒక అబ్బాయితో లోపలకు వచ్చాడు. చూడగానే తెలిసింది — వాళ్ళు డబ్బున్న వాళ్ళని! ప్రిన్సిపల్ గారు వాళ్ళను సాదరంగా ఆహ్వానించి కూర్చోమన్నారు.

"నేను మౌనంగా ఒక ప్రక్కకు జరిగి నిలుచున్నాను — ప్రిన్సిపల్ గారి మనసు ఏ క్షణాన్నైనా కరుగుతుందేమో అనే ఆశతో!

"ఆ వచ్చిన పెద్దమనిషి ప్రిన్సిపల్ గారి ముందు ఒక కాగితం ఉంచి, 'ఇది మా వాడి మార్కులిస్టు. మోడరేషన్ మార్కులతోనే పాసయ్యాడు అనుకోండి. కాని, సైన్సు గ్రూపులో చేరాలని మా వాడికి మంచి ఇంటరెస్టు ఉంది. మావాడి భవిష్యత్తు మీ చేతుల్లో ఉంది' అన్నాడు

బలవంతంగా పెదాల మీద నవ్వు పులుమి పెట్టుకుంటూ.

"ప్రిన్సిపల్ గారు పెదవి విరిచి, 'అయామ్ సారీ! ఈ మార్కులతో సైన్సు గ్రూపులో సీటు ఇవ్వడం కష్టం. కావాలిస్తే మరో గ్రూపులో చూస్తాను' అన్నారు.

"ఆ పెద్దమనిషి వెంటనే జేబులో నుండి చెక్కు పుస్తకం తీసి ప్రిన్సిపల్ గారి ముందువేసి దానిని నింపి టేబిల్ మీద పెడుతూ, 'నా పేరున ప్రస్తుతానికి ఇది కాలేజీకి డొనేషన్‌గా ఉంచండి. మా వాడి సీటు విషయంలో మాత్రం మీరు కొంత కన్సిడర్ చెయ్యాలి' అన్నాడు వినమ్రత ఉట్టిపడుతుండగా.

"ఆ చెక్కును కళ్ల చూశాక ప్రిన్సిపల్ గారి నిర్ణయం మంత్రించినట్టు వెంటనే మారిపోయింది. థాంక్స్ లాంటి పదమేదో ఆ పెద్ద మనిషి ముఖాన పారేసి, 'యూవ్ ఎ స్పెషల్ కేస్ మీ వాడికి సైన్సు గ్రూపులో సీటు ఇస్తున్నాను. మీ వాడు కష్టపడి చదవాలి' అన్నాడు నవ్వుతూ.

"అంతవరకు నేను అక్కడ నిలబడిన విషయం ఆయన గమనించినట్టుంది. ఆయన దృష్టి అమాంతం నావైపు మరలింది. కోపం నిండిన కళ్లతో, 'డోంట్ వేస్ట్ మై టైమ్. గో' అనే ఆ 'గో' అనిపురుగును చూసినంత హీనంగా చూశాడు. ఇంకో క్షణం అక్కడ ఉంటే మెడ పట్టుకుని బయటకు గెంటిస్తాను అన్నట్టు ఉంది ఆయన తీరు.

"అప్పటి నుండి ప్రపంచమంటే ఏమిటో నాకు కొంత తెలిసింది. చదువు మీద నా కున్న శ్రద్ధ పూర్తిగా నశించింది. నాకోసం పనిలో చేరిన అమ్మ కృశించి, శవంలా తయారయింది. పెళ్లీడుకు వచ్చిన చెల్లి ఇంట్లోనే ఉంది. ఒక పూట తింటే, మరొక పూట పస్తులు. ఇన్నాళ్లూ నా స్వార్థమే చూసుకున్నాను గాని, నా వాళ్లు ఏమౌతున్నారని ఆలోచించిన పాపాన పోలేదు. నాన్న లేని లోటు అప్పటికి గాని తెలిసిరాలేదు. నాన్న గారు బ్రతికిఉండగా మోసిన బరువు బాధ్యతలను ఇప్పుడు నేను స్వీకరించాలి— అది నా కర్తవ్యం! వీలైనంత త్వరలో ఏదో ఒక ఉద్యోగం సంపాదించి నా వాళ్లం దరి కష్ట సుఖాలు చూడాలి. వెంటనే ఆ నిర్ణయానికి రాగలిగాను.

"రోజులు వారాలుగా, వారాలు నెలలుగా మారి కాలం ముందుకు దొర్లి పోతూంది. ఉద్యోగంకోసం నేను చెయ్యవలసిన ప్రయత్నాలన్నీ చేస్తూనే ఉన్నాను. కాళ్లకు పని చెప్పని రోజంటూ లేదు. మనసుని సమాధాన పరుచుకోని క్షణమంటూ లేదు. వెళ్లొచ్చేసరికి అదృష్టం [illegible] వస్తుందనే ఆశ! పోస్ట్‌మన్ కోసం కళ్లలో వత్తులు పెట్టుకుని నిరీక్షించిన క్షణాలు! అలా నాకు తెలియకుండానే ఆరు నెలలు గడిచిపోయాయి.

"ఎదురుచూసిన ఆ శుభ ఘడియ ఒక రోజున ఎదురయింది. చేతిలో ఉన్న కాల్ లెటర్ చూసి ఉద్యోగం దొరికి నంతగా సంబరపడిపోయాను. అప్పటి కప్పుడే ఏవేవో ఊహాలోకాల్లో పయనించ సాగింది నా మనసు. జీతం రెండు వంద లకి పైగా వస్తుంది. ఆ డబ్బుతో అమ్మకు మంచి వైద్యం చేయించవచ్చు. తమ్ముళ్లను బాగా చదివించవచ్చు. మరో రెండేళ్ల లోపున కమలకు పెళ్లి చేసెయ్యొచ్చు ... ఇలాంటి ఆలోచనలు నా మనసులో అనేకం చోటు చేసుకున్నాయి.

"ఇంటర్వ్యూ రోజు రానే వచ్చింది. గుండెల నిండా ఆశ నింపుకుని ఆఫీసరు గదిలో అడుగు పెట్టాను.

"ఆయన వయసు నలభై, ఏభై మధ్య ఉంటుంది. పెదాల మీద ఆనిన పళ్ళు, ఉబ్బినట్లున్న కణతలు కొంచెం భయంకరంగా ఉన్నాయి. తల చుట్టూ ఉన్న వెంట్రుకలు అక్కడక్కడా తెల్లగా మెరుస్తున్నాయి. మధ్య మాత్రం మాసిన అద్దంలా ఉంది అతని బట్టతల. మని షిలో ఎంత వెతికినా కాఠిన్యం తప్ప, మరొకటి కనిపించలేదు.

"చేతిలో ఉన్న సర్టిఫికెట్లు ఒకసారి అటు ఇటు తిరగేసి, 'ఫస్టుక్లాసులో పాసయ్యావన్న మాట' అని తగ్గు స్వరంలో అడిగినా, కంఠం ఖంగుమంది.

'అవునండీ!' వినయంగా సమాధాన మిచ్చాను.

'వెరీ గుడ్! ఇంతకు ముందు ఎక్కడైనా పని చేశావా?'

"లేదు సార్! కానీ ..."

'ఇప్పుడు ఉద్యోగ మిస్తే శ్రద్ధగా నేర్చుకుని బుద్ధిగా పనిచేస్తానంటావ్!'

"నా పరిస్థితి అంతా వివరించి ఆయనకు చెప్పాలనిపించింది.

"నే నున్న పరిస్థితి బట్టి నాకు ఉద్యోగం చాలా అవసరం, సార్! మా నాన్న గారు పోయి ...!"

"నన్ను పూర్తిగా చెప్పనివ్వక, 'ఇక నువ్వేమీ చెప్ప నవసరం లేదు. సాయంత్రం ఆరు తరవాత మా ఇంటికి వచ్చి కనిపించు. ఆలోచించి చెబుతాను' అన్నాడు.

"అతని మాట ప్రకారం ఆ సాయంత్రం అతని ఇంటికి వెళ్ళాను.

"నా మీద ఏదో దయ తలచిన వాడిలా, 'నువ్వు చెప్పకపోయినా నీ పరి స్థితి నాకు అర్థమయింది. నీకు తక్ష ణమే ఉద్యోగం వస్తుంది. అందుకు బదులుగా నువ్వు వెయ్యి రూపాయలు నాకు ఇవ్వవలసి ఉంటుంది. అంత డబ్బు తేగలిగితే చెప్పు. లేకుంటే ఆ అవకాశం మరొకరికి దక్కుతుంది. నిన్ను చూశాక ఎందుకో ఆ ఛాన్సు ముందుగా నీకే ఇవ్వాలనిపించింది. ఏమంటావ్?' అన్నాడు నా సమాధానం కోసం ఎదురుచూస్తూ!

"ఆయన మాటలు విన్నాక నవ్వాలో, ఏడవాలో నాకు అర్థం కాలేదు. ఒకటా! రెండా! వెయ్యి రూపాయలు! అంత డబ్బు అమాంతం ఎక్కడి నుండి తేను? అంత స్తోమతే ఉంటే ఉద్యోగంకోసం దేవురించవలసిన ఖర్మ నా కెందుకు పడు తుంది? నోటి వరకు వచ్చింది కావాలని ఎవరో నేల పాలు చేస్తున్నట్టు అనిపిం చింది. ఎవరితో చెప్పుకోను ఈ ఘోరం గురించి! ఇలాంటి అన్యాయాల్ని అరికట్టే దాతలే లేరా? ఏమి చెయ్యడానికి నాకు పాలుపోలేదు.

"అతనితో ఇంకేమి చెప్పినా వ్యర్థమే అవుతుందని తెలిసి మౌనంగా వెనక్కి మళ్లాను.

"కాని, నాలోని ఆశమాత్రం చచ్చిపో లేదు. కాలమంతా ఒకలాగే ఉండదు. ఏదో ఒక రోజున అది కలిసిరాకపోదు. నాకు నేను ధైర్యం చెప్పుకోవడం తప్ప, మరో మార్గం కనిపించలేదు.

"మళ్లీ మొదలయింది నిరీక్షణ! బ్రతుకంతా ఇలా ఎదురు చూడటంలోనే ముగిసిపోతుందేమో!

"కాని, నా మీద దయ తలచినట్టు అదృష్ట దేవత తొందరలోనే మరోసారి ప్రత్యక్షమయింది. ముందుగా ఎలాంటి ఆశలు పెట్టుకోలేదు. ఎలా జరగవలసింది అలా జరుగుతుందని వెళ్ళాను.

"చూసీ చూడటంతోనే ఆఫీసరు మీద సదభిప్రాయం కలిగింది. ఈ సారి నా కోరిక తప్పకుండా ఫలిస్తుందనే నమ్మకం ఎందుకో కలిగింది — అతణ్ణి చూశాక!

"నా కష్టాలన్నీ ఏకరువు పెట్టుకున్నాను. ఓపికగా విని అర్థం చేసుకున్నాడు.

'ఇప్పటివరకు అన్నీ బాగానే ఉన్నాయి. ఇక మెడికల్ టెస్టు ఉంది. అందులో ఓకే! అయితే నీ ఉద్యోగం ఖాయమయి నట్టే!'

"రెండు చేతులెత్తి నమస్కరించాను. భూమిమీద ఇలాంటి మహానుభావులు అక్కడక్కడా ఉండబట్టే ఈ ప్రపంచం ఇలా నిలబడింది. ఆ సమయాన నాకు అలా అనిపించింది.

"ఆ మరునాటి రోజు మెడికల్ టెస్టుకి వెళ్లాను.

"డాక్టర్ తను చేయవలసిన పరీక్ష లన్నీ చేశాడు. చేతులు దులుపుకుంటూ, 'లాభం లేదు. యూ ఆర్ అన్‌ఫిట్' అన్నాడు.

"అమాంతం నా తల తిరిగినంత పని అయింది.

"డాక్టర్! ఏమిటి మీ రంటున్నది?" డాక్టర్ ముఖంలోకి ఆశ్చర్యంగా చూసి అడిగాను.

"నా ఆరోగ్యం గురించి నాకు బాగా తెలుసు. అతడు చెప్పింది నమ్మ శక్యం కాలేదు. అతను అంత పెద్ద అబద్ధం ఎందుకు చెబుతున్నాడో నాకు అర్థం కాలేదు.

'సారీ, మై బాయ్! నీ గుండెలు చాలా బలహీనంగా ఉన్నాయి—' బండబారిన పెదాల్ని తడి చేసుకుంటూ చెప్పాడు.

'లేదు, డాక్టర్! నేను ఇంతవరకు గుండె నొప్పితో ఎప్పుడూ బాధపడలేదు.' అంతకన్నా అతనికి ఎలా నచ్చచెప్పాలో నాకు అర్థం కాలేదు.

'అనవసరంగా ఆవేశపడకు, మిస్టర్! నీవు చేయబోయే ఉద్యోగానికి నీ ఆరోగ్యం సరిపడదు. ఐ పిటీ యు!'

'నన్ను మోసం చెయ్యకు, డాక్టర్!' అని గట్టిగా అరవాలనిపించింది. ప్రాణాలతో అతణ్ణి అక్కడే పాతెయ్యాలన్నంత కోపం వచ్చింది.

"కళ్లలో నీళ్లు తిరిగాయి తప్ప ఏమీ చేయలేకపోయాను. నా బ్రతు కంతా ఎండమావిలా గడిచిపోతుంది కాబోలు!

"బరువెక్కిన గుండెలతో హాస్పిటల్ గుమ్మం దిగుతున్నాను.

'బాబుగారూ!' వెనక నుండి నా వద్దకు ఒకతను పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చాడు.

"ఎవరు నువ్వు? ఏం కావాలి? అన్నట్టు చూశాను.

'నే నిక్కడ కాంపౌండర్ని. చూస్తే తమరు కష్టాల్లో ఉన్నట్టున్నారు. [illegible]

రాజుకన్న గొప్పవాడు

మనిషి తన ఆత్మ సామ్రాజ్యపు హద్దులలో ఉండి తన కోర్కెలను, వాంఛలను, భయాలను సుఖదుఃఖాలను పాలించగలిగితే అతను రాజుకన్న గొప్పవాడవుతాడు.

—మిల్టన్

ఎవ్వరూ ఒప్పని చేసుకోకపోతే మీతో ఒక మాట చెబుతాను. మనందు ఆ డాక్టర్ బాబు లాగే చెబుతాడు. అయినా, [illegible] మీ పుట్ట చేయుటే మీరు వాపకపోవడి [illegible]. మీరు ఊర అండి. ఏగి [illegible] ఒప్పి [illegible] చెయ్య[illegible] నాకు తెలియని ఎవరో సదాప్పి [illegible].

"[illegible] ఆ [illegible] [illegible]యింది. [illegible] మాట ఆ డాక్టర్ లాంటా [illegible]. ఏ! ఉబ్బరం [illegible] [illegible] దిగజారిపోతున్నాడు! [illegible] ఇప్పటి[illegible] [illegible] ఈ [illegible] కూడా మానవత్వం లేని మనుష్యు లున్నారా? పైకి అందరూ పెద్ద [illegible] [illegible]! కానీ, తెరవెనుక వీళ్ళు ఎత్తే అవతారాలు వేరు! బంగారం లాంటి [illegible] వెలుగునిచ్చే బాధ భరించాలి [illegible] నా [illegible] ఉన్నది గానీ, తప్పి ఆ డాక్టర్ ముఖం చూడటానికి అసహ్యించింది.

"ఎన్నాళ్ళకుండి మనోంవిగా అనుభవి [illegible] వేశాను. నేనిక ఏమో సాయ[illegible] [illegible] వెళ్ళిపోయాడు దగంపెండ్."

[illegible] [illegible] రాజారావు [illegible] [illegible] [illegible] వాళ్ళంతా [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] పెట్టాడు రాజా [illegible].

"[illegible] నాలాంటి వారికి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఉన్నాడు అంటారుగా! నా [illegible] [illegible] ఉన్నా[illegible] [illegible] [illegible] అనుకుంటున్నాను. [illegible] [illegible] తల [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] భగవంతుడే ఆ [illegible] కల్పించాడని తృప్తిపడ్డాను. నా [illegible] మీద వచ్చే నాలుగు డబ్బులతో నా వాళ్ళ ఆకలిమాత్రం తీరుస్తున్నాను. [illegible] చేరి నాలుగేళ్ళు దాటుతున్నా నాది అనుకునేందుకు నాలుగు పైసలు [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. కానీ, అప్పటికి [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. కానీ, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? [illegible] రెండు పూటలా తిండి పెట్టలేక [illegible]. [illegible] కనీస అవసరాలు తీర్చలేకపోతున్నాను. తెలిసి తెలిసీ మరో వ్యక్తిని ఈ సుడి గుండంలోకి ఎలా తొయ్యను?

ఎన్ని ఎదురుదెబ్బలు తగిలినా జీవితానికి ఎదురు నిలిచి పోరాడుతూనే వచ్చాను. [illegible] ధైర్యం తెచ్చిపెట్టుకుని నా వాళ్ళందరికి ధైర్యం చెప్పాను. మాటల తోనే వారికి స్వర్గాన్ని చూపించాను.

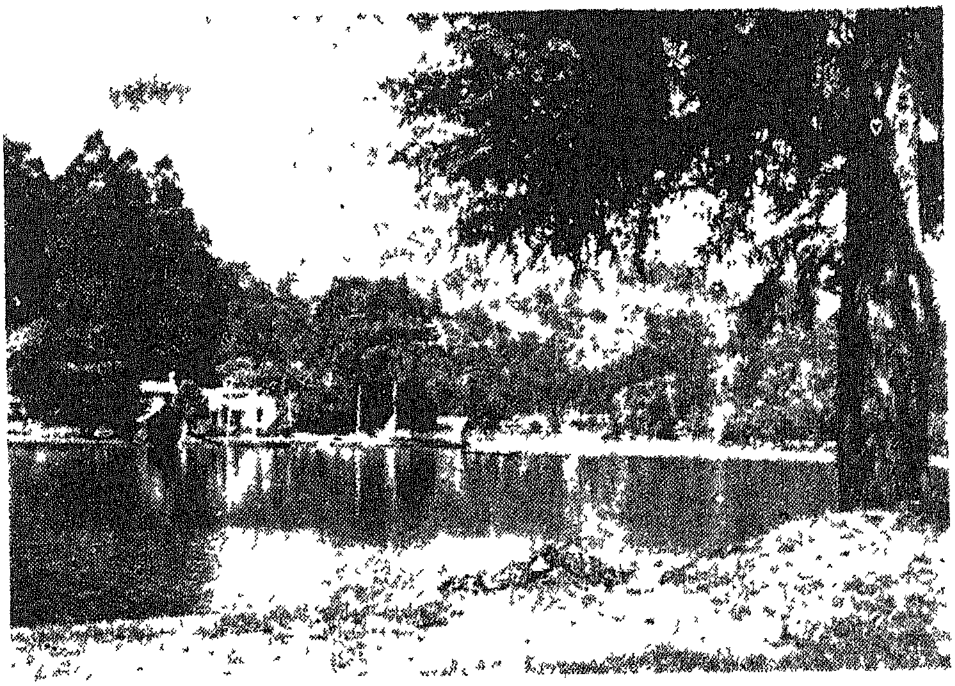

ప్రశాంతి ఫోటో—డి. చంద్రభూషణమ్ (నెల్లూరు)

ఆ అనేది లేకపోతే జీవితంలో [illegible] [illegible] [illegible]! అదే [illegible] బ్రతుకు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] తప్ప, జీవితం మీద [illegible] నాకూ ఉన్నాయి. నాలాంటి దౌర్భాగ్యులు ఈ లోకంలో చాలా మంది ఉన్నారు. నాకన్నా హీనస్థితిలో బ్రతికేవారు కూడా అనేకు లుంటారు. అటువంటి వాళ్ళను లెక్క లోకి తీసుకుని నేను అదృష్టవంతుడిననే అంచనాతో బ్రతుకుతున్నాను.

"ప్రాణం మీద ఆంత తీపి ఉండి, జీవితం [illegible] [illegible] నీతులు చెబుతున్న నేను ఆత్మహత్య [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించవచ్చు.

"నేను ఆత్మహత్య చేసుకోడానికి కారణం — బ్రతికి సాధించగలిగింది ఏమీ [illegible] జీవచ్ఛవంలా బ్రతకలేక [illegible] కాదు. చచ్చిపోయి అమరుణ్ణి అనే బిరుదు నా సమాధి మీద రాయించు కోవాలని కాదు.

"మరెందుకు? ...

"ఆ నాడు ఫీజు కట్టలేదని ప్రిన్సిపల్ గారు నిర్దాక్షిణ్యంగా నన్ను కాలేజీ నుండి గెంటివేసినందుకా? అందుకు కాదు. ఆ నాడు ఆఫీసరు, డాక్టర్— వీళ్ళంతా [illegible] అన్యాయం చేసినందుకా? అన్నీ కలిపి [illegible] ఆ [illegible] నా [illegible] [illegible] [illegible]?

"[illegible]! [illegible] [illegible]!

"[illegible] చాలా మందికి నేను చెప్పే కారణం అతి [illegible]గా కనిపించవచ్చు. కానీ, నాలాంటి సామాన్యుడికి అదొక పెద్ద సమస్య!

"నా చెల్లెలి పెళ్ళి!"

"దానికి పెళ్ళి చెయ్యాలని ఎన్నో సంబంధాలు తెచ్చాను. సంబంధాలయితే ఎలాగో తీసుకు రాగలిగాను. కానీ, ఆ వచ్చిన వారు కోరే కట్నాలను మాత్రం తీసుకురాలేకపోయాను. ఆ చేసుకోవా [illegible] [illegible] కావలసింది నా చెల్లెలి కన్నా మిన్నైనది [illegible] — అంటే డబ్బు! ఐదూ, పదీ! మూడు, నాలుగు వేలు! అంత మొత్తం నా దగ్గర ఎక్కడిది? అప్పుగా తెచ్చినా తీర్చే స్తోమత ఎక్కడిది? తీర్చే స్తోమత ఉన్నా ఇచ్చే దాత ఎవరు?

"అంత మొత్తం నే నెలాగూ సంపాదించ లేను. ఈ జన్మకు దాని పెళ్ళి చెయ్యగలననే నమ్మకమూ నాకు లేదు. జీవచ్ఛవంలా దీనంగా అది నా కళ్ళముందు తిరుగుతుంటే బ్రతికివుండి నేను చూడ లేను. నా ప్రాణాన్ని బలి ఇచ్చి అయినా దానిని ఒక ఇంటి దాన్ని చేస్తే నా ఆత్మ అయినా శాంతిస్తుంది. నాలో మెదిలిన ఆ ఆలోచనే నా [illegible] [illegible] [illegible].

"సంవత్సరం క్రితం నా [illegible] ఐదు వేల రూపాయలు [illegible] [illegible]. నేను చెయిజారిపోయిన ఉన్నా [illegible] అయినా, [illegible] [illegible] దాని ఈ లోకం [illegible] [illegible] జీవితం మీద [illegible] [illegible]. ఆ ఐదు వేలు నా కుటుంబానికి [illegible]. నేను లేకపోయినా, నా చెల్లెలి పెళ్ళి జరుగుతుంది. ఏం కోరేది కూడా అంతే! అందుకే నా నిండు ప్రాణాలు [illegible] బలి చేసుకోవడానికి సిద్ధపడ్డాను. కానీ, ఆ ప్రయత్నం కూడా విఫలమయింది. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] వంచించింది. నా [illegible] [illegible] [illegible] ఈ నిండు కోర్టులో [illegible] నిలువవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడింది. ఇక నేను చెప్పవలసింది ఏమీ లేదు."

చెప్పడం ముగించి, సర్వీస [illegible] [illegible] మీద నిలిచి పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ వైపు చూశాడు రాజారావు.

ప్రాసిక్యూటర్ కాసేపు ఆలోచించి, ఏదో చెప్పాలనే ప్రయత్నంతో గొంతు సవరించుకున్నాడు.

'ఆగండి!' [illegible] [illegible] [illegible] యూరం అప్పుడే [illegible] [illegible] ప్రారంభించింది.

*